

Õiguskantsler

Aleksandr Tšaplõgin
Riigikogu
Greta.Silberg@Riigikogu.ee

Teie 05.05.2025 nr

Meie 21.05.2025 nr 10-2/250993/2503662

Tervishoiuteenuste osutamine eesti keeles

Lugupeetud Aleksandr Tšaplõgin

Palusite selgitada, kuidas peaks olema tagatud tervishoiuteenused patsiendile, kes ei oska eesti keelt – eriti neil juhtudel, kui patsient ei ole ise võimeline tõlkimist korraldama. Teie küsimus on ajendatud murest, et osa patsiente võib jääda arstiabita, kuna nad ei valda eesti keelt.

Tänan Teid olulise küsimuse eest. Olen Teiega nõus, et ükski patsient ei tohiks jääda arstiabita.

Patsient peaks saama kõigile tervishoiuteenust puudutavatele küsimustele selged vastused tervishoiuteenuse osutajalt. Seadus nõuab, et patsienti tuleb teavitada tema läbivaatamise tulemustest ja tervises seisundist, võimalikest haigustest ja nende kulgemisest, vajalike tervishoiuteenuste kättesaadavusest, olemusest ja otstarbest ning nende osutamisega kaasnevatest ohtudest ja tagajärgedest. Patsiendile tuleb selgitada ka kavandatud protseduure, nende kasu ja riske, aga ka võimalikke alternatiive ([võlaõigusseaduse](#) (VÕS) § 766 lg 1).

Patsient peab omalt poolt tervishoiuteenuse osutajale avaldama oma parima arusaama järgi kõik tervishoiuteenuse osutamiseks vajalikud asjaolud ja aitama kaasa teenuse osutamisele (VÕS § 764). Seega on kvaliteetse tervishoiuteenuse (sh teavitatud nõusoleku andmise) üks eeltingimusi, et tervishoiutöötaja ja patsient saavad üksteisest aru.

Olen Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsile ja Eesti Nooremärstide Ühendusele [selgitanud](#), mida tuleks tervishoiuteenuse osutajal silmas pidada juhul, kui patsient ei valda eesti keelt. Selleks et vältida arusaamatusi, mis võivad tekkida keelebarjääri tõttu, oleks mõistlik tõlkimise küsimused lahendada enne teenuse osutamist. Juba vastuvõtule registreerimise ajal peaks patsiendi tähelepanu juhtima sellele, et kui ta eesti keelt piisavalt hästi ei mõista, tuleb tal mõelda tõlkimise korraldamisele. Kui aga tõlkimise eest on lubanud hoolitseda tervishoiuteenuse osutaja, siis tuleks patsiendile selgitada, mis tingimustel seda tehakse.

Teistsugune on olukord siis, kui osutatakse vältimatut abi, mille edasilükkamine või andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. Tervishoiutöötaja peab osutama vältimatut abi oma pädevuse ja tema kasutuses olevate võimaluste piires ([tervishoiuteenuste korraldamise seaduse](#) § 5; § 6 lg 2). Vältimatu abi osutajal tuleb läbi mõelda ka sellised olukorrad, kus ta peab vastu võtma erakorralist abi vajava patsiendi, kes ei saa tervises seisundi tõttu ise tõlkimist korraldada ega tõlkimiseks tehnilisi vahendeid kasutada.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Keelebarjäär võib mõjutada tervishoiuteenuse kvaliteeti. See võib kaasa tuua vale diagnoosi või ka ravist loobumise. Selle tõttu võib patsiendi ravi viibida või tema tervisenäitajad halveneda. Mitmetes uurimistöodes on esile toodud, et keelebarjääri tajuvad patsiendid võivad suurema tõenäosusega loobuda arsti vastuvõtule minemast ja neil on suurem oht raskes seisundis haiglasse sattuda. Samuti on viidatud sellele, et keelt mitteoskavad patsiendid võivad eelistada erakorralise meditsiini pakutavat abi.¹

Tegemist on mitmetahulise probleemiga. Ühest küljest peab tervishoiutöötaja kindel olema, et ta mõistab patsienti, sest see loob eelduse kvaliteetse tervishoiuteenuse osutamiseks. Võõrkeeleoskust arstilt seaduse järgi nõuda ei saa. Teisest küljest on patsiendi huvides saada võimalikult arusaadavat teavet oma tervise ja ravi kohta. See osutab selgelt vajadusele, et tervishoiuteenused oleksid korraldatud viisil, mis lubaks keelebarjääri ületada võimalikult sujuvalt. Arvestades ohte, mida võib keelebarjäär tuua kaasa nii patsiendile kui ka tervishoiuteenuse osutajale, on kogu ühiskonna huvides, et iga patsient saaks kasutada talle sobivat keeletuge.

See ei ole ainult Eestile omane mure. Keelebarjäär tervishoius on probleem kogu maailmas. Nagu Te oma kirjas märkisite, võivad eriti keerulisse olukorda sattuda vanemaealised patsiendid, aga ka patsiendid, kes on haiguse tõttu kaotanud (võõr)keeleoskuse (nt insuldi ja dementsuse diagnoosiga patsiendid).²

Olukorraga toimetulekuks on välja pakutud erinevaid lahendusi.³ Üks võimalus on arendada ja rakendada infotehnoloogilisi vahendeid (arendada tõlkeprogramme) ning õpetada meditsiinitöötajaid neid kasutama. Osas riikides on välja arendatud meditsiinilise tõlke teenused, mida pakutakse telefoni ja video teel või kohapeal. Soovitatud on kaaluda sageli kasutatavate teabematerjalide tõlkimist keeltesse, mida kõige sagedamini patsientidega suhtlemisel vaja läheb.

Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet on soovitanud liikmesriikidel leida võimalusi, kuidas saaks pakkuda tervishoiuasutustes ja terviseinfo jagamisel tasuta keeleabi, sealhulgas tõlke- ja vahendusteenuseid neile, kes ei räägi või ei mõista riigikeelt. Arvestada tuleks ka viipekeelt kõnelevate inimeste vajadusi ning mõelda, kuidas saaks toetada meele- või intellektipuudega inimesi.⁴

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Anneli Kivitoa 693 8417
anneli.kivitoa@oiguskantsler.ee

¹ [Inequalities and multiple discrimination in access to and quality of healthcare](#), European Union Agency for Fundamental Rights, 2013, lk 48, 52, 65.

² Samas, lk 48.

³ Vaata näiteks heade praktikate kohta: [Language interpreting and translation: migrant health guide - GOV.UK](#); Riebe, S., Sandhu, S., Dias, S., *et al.* [Good practice in health care for migrants: views and experiences of care professionals in 16 European countries](#), *BMC Public Health*, Mar 25, 2011.

⁴ [Inequalities and multiple discrimination in access to and quality of healthcare](#), European Union Agency for Fundamental Rights, 2013, lk 62.